

ZBIRKA STRELJAČKIH ODLIČJA, ZNAKOVA I ZNAČKI JANKA pl. BURGSTALLERA IZ FUNDUSA MUZEJA GRADA ZAGREBA

Ovim tekstom želi se skrenuti pozornost na jednu vrstu do sada u našoj literaturi nepoznatih odličja, znakova i znački sportske tematike. To su streljačka odličja, znakovi i značke, većinom s početka 20. stoljeća, koja su dio Zbirke Janka pl. Burgstallera iz fundusa Muzeja grada Zagreba.

Zbirka sadrži više od 400 predmetnih jedinica i dio je donacije Janka pl. Burgstallera, koji je bio istaknuti strijelac zagrebačkoga streljačkoga društva s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Nositelj je titule kralja zagrebačkih strijelaca iz 1904., sudjelovao je na natjecanjima u Požegi i Osijeku, a bio je uspješan i na međunarodnim natjecanjima, nastupajući u Badenu, Beču, Frankfurtu, Münchenu, Celju itd.

Zahvaljujući navedenoj donaciji ti su predmeti pohranjeni u Muzeju grada Zagreba prije više od pedeset godina i na taj su način očuvani. Danas je dio te zbirke predstavljen u izvornom drvenom ormariću, u kojem ih je čuvao i Burgstaller, kao dio stalnoga postava Muzeja grada Zagreba.

Uvodni dio teksta sadrži osvrt na osnivanje streljačkoga društva, najstarijega građanskoga društva u Zagrebu. Nakon toga prikazuje se rad streljačkoga građanskoga društva u razdoblju nastanka i osvajanja većine tih odličja, od kraja 19. stoljeća do privremenog ukidanja društva 1917. Uz tekst o Janku Burgstalleru i zbirci odličja u cjelini, detaljnije se predstavljaju pojedine predmetne jedinice iz te zbirke. Na većem dijelu odličja, znakova i znački nema podataka o natjecanju za koje su dodjeljivana. Također je i dokumentacija streljačkoga društva u Zagrebu iz toga razdoblja sačuvana fragmentirano te ne postoje zapisi o odličjima. Stoga se tek manji broj predmeta može povezati s natjecanjima za koja su dodjeljivana.

Tekst se temelji na izvornoj arhivskoj dokumentaciji Državnog arhiva u Zagrebu, privatnog arhiva obitelji Zečević, na Zbirci arhivalija Muzeja grada Zagreba, Zbirci Zagrabiensia Gradske knjižnice u Zagrebu te na sekundarnoj dokumentaciji i literaturi.

Uvod

Streljačko društvo u Zagrebu osniva se u vrijeme važnih promjena civilne i vojne uprave koje Josip II. uvodi radi centralizacije vlasti. Zagreb, koji je do tada bio sjedište Banske krajine, postaje sjedištem vojnoga zapovjedištva Slavonske, Banske i Hrvatske krajine. U grad dolazi veći broj vojnika i vojne administracije, što je zahtijevalo i organizaciju koja bi spriječila samovoljne vježbe gađanja koje su do tada prakticirane na području gradske periferije, a koje bi mogle ugroziti pučanstvo.¹ Te okolnosti pridonijele su utemeljenju Građanskoga streljačkoga društva 1786., kojemu su sljedeće godine nadležne vlasti izdale dozvolu za rad.² Bilo je to prvo osnovano građansko i sportsko društvo u Zagrebu.

¹ *Više autora.* 220. godina streljaštva u Zagrebu - Slike iz streljačke prošlosti, Zagreb, 2006., 16., 17.; *Kampuš, Ivan. Karaman, Igor.* Tisućljetni Zagreb. Zagreb, 1994., 152.

² *Više autora.* 220. godina streljaštva u Zagrebu - Slike iz streljačke prošlosti, Zagreb, 2006., 241.

Razvoju streljaštva pogodovala je i politička situacija u Europi, gdje se krajem 18. i početkom 19. stoljeća vode francuski ratovi, koji potiču da se u Zagrebu i u drugim gradovima osnivaju tzv. građanske čete za vlastitu zaštitu. Takvu četvu osnovao je 1799. zagrebački trgovac Josip Schiffer. Kupio je sto pušaka i podijelio ih građanima koji su se upisali u četvu. Streljačko društvo organizira uvježbavanje strijelaca i natjecanja u gađanju.³

U početnom razdoblju članovi streljačkoga društva okupljaju se na posjedu Schönbach (Lijepa Ves) na Mlinarskoj cesti, na prostoru od današnje Jurjevske i Mlinarske do Medvedgradske ulice. U to vrijeme ravnatelj društva bio je dr. Ivan Kristofor Daubachy pl. Doljski, koji je bio dvorski savjetnik i upravitelj bolnice Milosrdne braće.⁴

Za niz sportskih i društvenih aktivnosti društva posjed u Lijepoj Vesi ubrzo postaje pretijesan. Zbog toga društvo već 1801. pokreće inicijativu za izgradnju streljane na području Tuškancu, u čemu je važnu ulogu imao grof Antun Pejačević. Suglasnost Namjesničkoga vijeća dobivena je 1808., tada počinje gradnja streljane na tom području,⁵ a izgrađena je tridesetak godina kasnije. Kao mjesto zabave i sportskog natjecanja Zagrebačko streljačko društvo okuplja razne građanske krugove te je desetljećima središte društvenoga života.

Streljačko društvo u Zagrebu od kraja 19. stoljeća do 1917.⁶

Širenjem grada početkom 20. stoljeća streljana na Tuškancu, koja je dotad bila na gradskoj periferiji, postaje potencijalno opasna te se seli u Maksimir. Unatoč tome Streljački dom na Tuškancu, kojemu se 1882. prigrađuje velika dvorana, ostaje omiljeno okupljalište strijelaca.

Streljačka natjecateljska sezona uglavnom bi počinjala tijekom travnja ili svibnja sa svečanostima koje su pratile prva natjecanja. Tzv. glavno godišnje strijeljanje u Zagrebu tradicionalno se održavalo sredinom rujna i bilo je važan društveni događaj koji je trajao 3 do 6 dana, a katkad i duže. Nagradna natjecanja bila su organizirana u vrijeme kraljevskoga sajma u Zagrebu na blagdan Svetog Stjepana 20. kolovoza, tj. o godu katedrale.⁷ Posebno svečano bilo je tijekom proslave 125-te godišnjice jubilarnoga

³ *Isto*, 17. 18.

⁴ *Isto*, 20.

⁵ *Kampuš, Ivan. Karaman, Igor. Tisućljetni Zagreb, Zagreb, 1994., 176., 177.; Više autora. 220. godina streljaštva u Zagrebu - Slike iz streljačke prošlosti, Zagreb, 2006., 21., 22.*

⁶ Izvorna je dokumentacija zagrebačkoga streljačkoga društva iz razdoblja od kraja 19. stoljeća pa do ukidanja tog društva 1917. sačuvana fragmentirano. U Državnom arhivu u Zagrebu, uz popise članova 1904./5., adresara te popise podupirajućih članova iz tog razdoblja, sačuvana su dva glavna dnevnika primitaka i izdataka za razdoblje od 1900. do 1905., dopisi i pozivnica za streljačka natjecanja koja su se održavala od 18. do 20. kolovoza 1912. te Bilten svečanoga kraljevskoga strijeljanja s pravilima natjecanja. Važan je izvor i Spomen-knjiga Građanske streljane u Zagrebu, koja je vođena od 1869. do 1912., a danas se nalazi u stalnom postavu MGZ-a. Sačuvana su i dva pravilnika Društva iz 1882. i 1904., koji se nalaze u Zbirci Zagrabiensia Gradske knjižnice u Zagrebu. Dokumentacija nam približava pojedinosti vezane uz način djelovanja i rada Društva, članstvo, upravljačku strukturu i druge pojedinosti.

⁷ *Više autora. 220. godina streljaštva u Zagrebu - Slike iz streljačke prošlosti, Zagreb, 2006., 50.-52.*

kraljevskoga strijeljanja, koje je održano od 18. do 20. kolovoza 1912., o čemu svjedoči sačuvana pozivnica za taj događaj.⁸ Propozicije s tog natjecanja govore o načinu na koji su natjecanja u tom razdoblju koncipirana. Gađalo se na pet nišana (tzv. Kraljevski nišan s dva nišana, Svečanosti nišan Holjac, Kružni nišan Hrvatska i Slavonija, Kružni nišan grad Zagreb) po deset krugova, na daljini od 150 „koračaja“. Nagrade su dodjeljivane za svaki nišan i bile su novčane (od 80 do 10 kruna u zlatu) i počasne. Uz to, prve nagrade zasebno po nišanima uključivale su kraljevski, gradonačelnikov i počasni dar „Grada Zagreba“. Dodijeljena je izvanredna nagrada od 50 kruna u zlatu, darovana od gospodina Antuna Gnezdija, za strijelca koji je za vrijeme strijeljanja ispalio najviše hitaca, bez obzira na nišan. Također je postavljen i „Spomen nišan“, na koji je gađao svaki strijelac besplatno. Na nišan su zabilježena imena pojedinih strijelaca, kao uspomena na sudjelovanje na 125. -godišnjici jubilarnog i kraljevskoga strijeljanja. U posebnim odredbama pravilnika zabilježeno je da svaki strijelac na najmanje dva nišana mora platiti propisane skupine hitaca. Ujedno je „za svaki središnji hitac 10 i krug“ strijelac dobio oznaku, „za koju imade 20 filira platiti“⁹. Tada je naslov streljačkoga kralja osvojio Viktor Račić, dobivši za nagradu od kralja 50 dukata, srebrni pokal Društva te počasni kraljevski prelazni lanac.¹⁰ Prigodom streljačkih zabava strijelci su mogli na prsima nositi znak društva obješen o bijelo-zelenoj vrpici.

Streljačko društvo u Zagrebu imalo je obilježja: grb i zastavu. Grb streljačkoga društva sadrži žuto polje s bijelim okruglim nišanom oko kojega se vije naslov „Građansko streljačko društvo u Zagrebu“. Zastava je društva bijelo zelene boje.¹¹

Članovi društva odlazili su i na natjecanja u Ugarskoj, Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj, o čemu svjedoče razni pozivi iz 19. stoljeća, ali i odličja Janka Burgstallera s početka 20. stoljeća. Najstariji sačuvani poziv upućen je 29. travnja 1826. iz Beča.¹²

Održavanje streljačkih natjecanja sa svim pripadajućim troškovima nije bilo jeftino, stoga se društvo financiralo na razne načine, primjerice iznajmljivanjem svojih prostora za razna događanja. Glavni dnevnik primitaka i izdataka građanskoga streljačkoga društva kazuje nam o nizu događaja koji su organizirani u streljani. Primjerice streljačke svečanosti, održane 5. kolovoza. i 2. rujna 1900., na kojima je prodano 250 karata, odnosno 602 karte. Pripremale su se kao društveni događaji pa se za tu priliku organizirala tombola, priručna pivovara i glazba (najčešće vojnička). Tijekom kolovoza priređena je ljetna zabava na kojoj je prisustvovalo 909 gostiju s plaćenom kartom. U studenom i prosincu iste godine svaki su tjedan organizirane zabavne večeri, a zabavni program nastavio se i iduće godine (koncerti, „Ples u Kini“ itd.). Prostori streljane iznajmljivali su se za razne priredbe, tečajeve i povremene sastanke, a najam su plaćali učitelj plesa

⁸ Pristupnica za proslavu 125.-godišnjice jubilarnog kraljevskog strijeljanja. Državni arhiv u Zagrebu.

⁹ Bilten svečanog kraljevskog strijeljanja s pravilima natjecanja povodom 125. godišnjice jubilarnog i kraljevskoga strijeljanja. 1912. Državni arhiv u Zagrebu.

¹⁰ Streljački kralj 1912. Novosti, 22. 8. 1912., 3.

¹¹ Pravila građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1882.; Pravila građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1904.

¹² *Više autora*. 220. godina streljaštva u Zagrebu - Slike iz streljačke prošlosti, Zagreb, 2006., 23., 24.

Giuseppe Galante, poštanski činovnici, Akademsko potporno društvo, Zanatlijsko društvo, Vojno veterinarsko društvo, Klub učitelja, Cinema kazalište i drugi.¹³

Ustroj i drugi segmenti iz rada Društva određeni su 1. travnja 1880. Pravilnikom, koji su potpisali Milan Nossan (nadmeštar), S. Bulvan (podmeštar) te streljački savjetnici Gjuro Deželić, dr. Andrijević, Gjuro Šviglin, dr. J. Čakanić, uz kraći dodatak od 24. svibnja 1901., koji se odnosi na „gostovne legitimacije“ za časnike i vojne činovnike.

Upravljačka struktura društva birala se na tri godine i u tom razdoblju činili su je streljački pukovnik, streljački kralj¹⁴ i superior, koji zauzimaju počasno, prvo mjesto na popisu, što govori o važnosti i ugledu koje su te titule donosile. Nakon njih slijedi Upravni odbor, koji čine nadmeštar, podmeštar, tajnici, blagajnik, savjetnici i streljački savjetnici. Popis upravljačke strukture iz 1904./5. sadrži i popis članova Nadzornoga vijeća, upravitelja streljane i podvornika. Tu je i redoviti zabavni odbor, prošireni zabavni odbor, stijegonoša, nadzornici (Lawn tenisa i Krugljane) i oružar.¹⁵

Društvo tada surađuje sa streljačkim društvima u Osijeku i Našicama, Akademskim sportskim klubom (kasnije HAŠK) i Hrvatskim sportskim klubom Academia.

Članovi društva dijelili su se na utemeljitelje, začasne i podupirajuće članove.¹⁶ Među sačuvanom dokumentacijom društva s početka 20. stoljeća nalazi se popis članova društva iz 1904. i 1905., koji sadrži 654 imena. Najvećim dijelom to su vojnici i časnici, trgovci, činovnici i obrtnici, a manje je liječnika, profesora, arhitekata i inženjera, pravnika. Među članstvom nalazi se i članovi drugih zanimanja, poput opernih pjevača, novinskih urednika, ravnatelja, upravitelja, sve do najviših društvenih krugova, kao što su grof Teodor Pejačević (ban Hrv., Slav. i Dalm.), Juraj Posilović (nadbiskup), Vladimir pl. Nikolić (vel. župan). Na popisu članova nalazi se i nekoliko žena, poput učiteljice Jelke Matzinger ili Josipe Job, kućevlasnice. Popis podupirajućih članova društva još je širi, a na njemu se nalazi i zagrebački gradonačelnik Milan Amruš. Struktura članova pokazuje da je većina bila bolje situirana jer su sami plaćali municiju, puške pa i putne troškove pri odlasku na natjecanja.

Na popisu članova streljačkoga društva iz 1904./5. pod br. 63. nalazi se ime Janka pl. Burgstallera.¹⁷

¹³ Glavni dnevnik primitaka i izdataka građanskog streljačkog društva 1901.-1903. Državni arhiv u Zagrebu; Glavni dnevnik primitaka i izdataka građanskog streljačkog društva 1900.-1905. Državni arhiv u Zagrebu.

¹⁴ Funkcija streljačkoga kralja nije određena Pravilnikom, ali taj se naziv pojavljuje na počasnom mjestu Popisa upravljačke strukture 1904./5., što govori o važnosti te titule unutar Društva.

¹⁵ Popis upravne strukture i podupirajućih članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv Zagreb; Pravila građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1882.; Pravila građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1904.

¹⁶ Pravila građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1882.; Pravila građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1904.

¹⁷ Popis članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv u Zagrebu; Indeks (adresar) članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv u Zagrebu.

Janko Burgstaller pl. Remetski i Zbirka streljačkih odličja, znakova i znački iz fundusa Muzeja grada Zagreba

Janko Burgstaller rođen je 19. prosinca 1876. u Zagrebu, gdje je živio do 29. lipnja 1963. U Zagrebu je završio osnovnu školu, gimnaziju i pravni fakultet. Radio je kao sudac okružnog suda u Zagrebu sve do 1927., kad je umirovljen. Vodio je svoje imanje u Zagrebu, tada na adresi Ksaverska cesta 21. Imanje koje je kupio još 1887. Jankov otac Franjo nazvano je Zorkovac prema majci Zori.

Janko je osim u streljaštvu bio aktivan u biciklizmu i tenisu.¹⁸

Bio je istaknuti član Građanskoga streljačkoga društva i nositelj titule kralja zagrebačkih strijelaca 1904. Te godine njegovo ime našlo se na počasnom mjestu na popisu upravljačke strukture društva, odmah nakon streljačkoga pukovnika. Tada je obavljao i druge poslove u društvu, bio je streljački savjetnik, voditelj zapisnika redovitoga zabavnog odbora te nadzornik Lawn tenisa. Upisan je i u Spomen-knjizi građanske streljane 1904.

Bio je lovac i odličan strijelac na stajaće i leteće mete. Naslov majstora strijelaca matičnoga društva dobio je 1910. godine.¹⁹

Osim u Zagrebu, nastupao je i na natjecanjima u Požegi i Osijeku, ali sudjelovao je i na međunarodnim natjecanjima u Beču, Frankfurtu, Münchenu, Badenu, Celju itd., primjerice na XV Deutsch Bundes Schiessen (München, 1906.), Jubiläum Wiener Schützenverein (1908.), VI Österreichisches Bundesschiessen (Beč, 1908.), Jubiläumsfest (Baden, 1910.), I Salzburger Landen Schiessen (1911), na natjecanju posvećenom stotoj obljetnici nadvojvode Johanna Gedenka (Celje, 1912.) itd.²⁰ O nastupu Janka Burgstallera u Celju od 12. do 19. svibnja 1912. поближе govori sačuvana rezultatska lista.²¹

Zbirku streljačkih odličja, znakova i znački Janko pl. Burgstaller darovao je Muzeju grada Zagreba godine 1953. Zbirka sadrži 400 predmetnih jedinica s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Danas je oko 160 odličja, znakova i znački izloženo unutar teme stalnoga postava Muzeja koja govori o prvim građanskim društvima u Zagrebu, i nalaze se gusto pričvršćeni u izvornoj zidnoj vitrini veličine 610 x 480 mm, u kojoj ih je „kralj zagrebačkih strijelaca“ i darovao Muzeju. Druga grupa streljačkih odličja nalazi se u drvenom ormariću dimenzija 477 x 442 mm, i sadrži 70-tak predmeta. Treći je dio izdvojen, a čini ga oko sto osamdeset predmetnih jedinica, većinom oštećenih.

S obzirom na oblik i vrstu predmeta, Zbirka se može podijeliti u nekoliko grupa, i to: odličja većih dimenzija s lentom, odličja manjih dimenzija s trokutastom ili izduženom vrpcom, „odličja-minijature“ te znakovi i značke.

¹⁸ Dokumentacija Privatnog arhiva Zečević.

¹⁹ Popis članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv u Zagrebu; Spomen-knjiga Građanske streljane u Zagrebu 1869. - 1912. Zbirka arhivalija Muzeja grada Zagreba; Dokumentacija Privatnog arhiva Zečević.

²⁰ Narodni list, 21. 2. 1954., 5.; Dokumentacija Privatnog Arhiva Zečević; Rezultatska lista Janka Burgstallera sa streljačkog natjecanja održanog u Celju. Zbirka arhivalija Muzeja grada Zagreba.

²¹ Rezultatska lista Janka Burgstallera sa streljačkog natjecanja održanog u Celju. Zbirka arhivalija Muzeja grada Zagreba.

Streljačka odličja Janka Burgstallera većih dimenzija s lentom rađena su po uzoru na pojedine kompozicijske sheme državnčkih i vojnih odlikovanja toga razdoblja, ali načini izrade i materijali od kojih su odličja izrađena slabije su kvalitete od materijala državnčkih i vojnih odlikovanja. Odličja su većinom sastavljena od dva dijela i gotovo redovito sadrže prikaz glave Franje Josipa u profilu, koji se nalazi unutar medaljona, na pozlaćenju foliji ili papiru. Na pojedinim medaljonima s prikazima Franje Josipa, njegov se lik umnožava pa ih na jednom odličju ima i po 5-6, a okružuju središnji lik. Pojedina odličja sadrže i natpis koji govori o natjecanju za koje su dodjeljivana. Lente tih odličja sadrže različite kombinacije boja, poput crveno-bijelo-plave, plavo-žute, plavo-bijele, crveno-bijele i zeleno-bijele. Takvi tipovi djelomično sadrže podatke o natjecanju te će kao reprezentativni primjerci predstaviti odličja iz Burgstallerove zbirke u kataloškoj obradi. (slike 1., 2., 3.)

Odličja manjih dimenzija s trokutastom ili izduženom vrpcom sastoje se uglavnom od jednog do tri segmenta, od kojih gornji ima oblik zvijezde. Unutar tih segmenata nalazi se prikaz glave Franje Josipa u profilu, koji je smješten unutar medaljona, na pozlaćenju foliji ili papiru.

„Odličja-minijature“ s vrpcom rađena su u obliku križa, zvijezde, kruga s istacima, cvjetnog uzorka, najčešće s upisanim rednim brojem od IV. do X. ili ucrtanom shemati-ziranom metom, prikazom Franje Josipa u profilu itd. Sadrže vrpce raznih boja, plave, bijele, žute, crvene, crveno-bijelo-plave itd.

Odličja manjih dimenzija i „odličja minijature“ ne sadrže podatke o natjecanjima za koja su dodjeljivana.

Značke su različitih oblika i motiva, poput mete s ukrštenim puškama ili divlje svinje. Većim dijelom značke ne sadrže podatke o natjecanjima, osim u nekih primjera, kao što su natjecanje u Münchenu, Grazu i Celju. (slike 6., 7.)

Znakovi se kao oblici pojavljuju u nekoliko primjera te sadrže podatke o natjecanju uz koje se vežu. (slike 4., 5.)

Zaključak

Zbirku Janka pl. Burgstallera čini nekoliko temeljnih grupa. To su odličja većih dimenzija, najčešće s lentom, rađena po uzoru na pojedine kompozicijske sheme državnčkih i vojnih odlikovanja tog razdoblja, odličja manjih dimenzija na trokutastoj ili izduženoj vrpci, „odličja minijature“ s vrpcom, znakovi i značke. Zahvaljujući donaciji ti su predmeti pohranjeni u Muzeju grada Zagreba prije više od pedeset godina i na taj su način očuvani. Danas je dio te zbirke predstavljen u izvornom drvenom ormariću, u kojem ih je čuvao i Burgstaller, kao dio stalnoga postava Muzeja grada Zagreba. Predmetne jedinice svjedoče o konceptu nagrađivanja i streljačkim natjecanjima s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Iako načinima i materijalima izrade nisu u razini kvalitete državnčkih i vojnih odlikovanja, to ne umanjuje njihovu veliku važnost za povijest streljačkoga društva i povijest sporta u Zagrebu.

KATALOG:**1. Streljačko odličje Janka pl. Burgstallera (Zagreb)****Vrijeme održavanja:** 1910.**Mjesto održavanja:** Zagreb**Materijal:** lim (odličje), rips (lenta)

Inv. br.: MGZ 47804.

Opis: Odličje se sastoji od dva dijela, povezana karikom, i lente. Gornji je dio veličine 62 x 50 mm. U središtu toga dijela pozlaćeni je medaljon s prikazom glave Franje Josipa u profilu. Medaljon okružuje vrpca srebrne boje koja sadrži zapis „VIRIBUS UNITIS“ na lijevoj i desnoj strani. Vrpca se na donjem dijelu preklapa, izlazeći prema van, i na tom su dijelu upisane godine „1830“ i „1910“. U gornjoj polovici vrpca je razlomljena cijevima dvije puške, njihovi kundaci nalaze se u donjem dijelu te se fiktivno ukrštaju iza pozlaćenog medaljona. Na gornjem dijelu površine vrpce nalazi se vegetabilni ukras. Uz lijevu i desnu vanjsku stranicu vrpce nalazi se također vegetabilni ukras. Na gornji dio čitave opisane kompozicije aplicirana je kraljevska kruna, a na donjem se dijelu nalazi vrpca, koja je zaobljena prema dolje te sadrži vegetabilni ukras, a na nju je apliciran motiv u obliku mete.

Donji dio odličja sastoji se od banderija srebrne boje, veličine 77 x 68 mm. Na njegov središnji dio aplicirana su tri pozlaćena medaljona, unutar kojih je prikazana glava Franje Josipa u profilu, ukrašena lovorikama. Središnji medaljon najviše je istaknut, razvedenijih je površina i na njega je aplicirana kraljevska kruna crveno-zlatne boje. Medaljoni su pričvršćeni na kružne pločice srebrne boje, a koje su opet pričvršćene na banderij. Banderij je bogato ukrašen raznim motivima. Na donji dio banderija karikom je spojen završetak zlatne boje.

Lenta je široka 38 mm te je sastavljena od tri vrpce crvene, bijele i plave boje na kojima je zlatnom bojom upisano „1830“, „ZAGREB“ i „1910“. Središnja vrpca lente završava resicama zlatne boje.

2. Streljačko odličje Janka pl. Burgstallera (Baden)**Natjecanje:** Jubiläums-Fest und Meisterschaftsschiessen**Vrijeme održavanja:** rujan 1910.**Mjesto održavanja:** Baden**Materijal:** lim (odličje), rips (lenta)

Inv. br.: MGZ 47808.

Opis: Odličje se sastoji od dva dijela, povezana karikom, i lente. Gornji dio, promjera 74 mm, srebrne je boje, s kružnim utorima koji se smanjuju prema središtu, poput mete. Na središnji dio te kružne plohe apliciran je vegetabilni motiv zlatne boje te gornji dio cijevi i kundak puške, koji se fiktivno ukrštaju. Kompozicija završava gornjim dijelom ljudskoga lika koji drži u ruci metu, pokazujući prstom na njezino središte. Na središnji dio te kompozicije apliciran je grb brončane boje, a ispod nje je srebrna pločica s natpisom „JUBILÄUMS FEST UND MEISTERSCHAFTSSCHIESSEN BADEN ? SEPT. 1910“.

Slika 1. Streljačko odličje Janka Burgstallera (Zagreb)

Slika 2. Streljačko odličje Janka Burgstallera (Baden)

Donji je dio u obliku zvijezde srebrne boje, promjera 93 mm. Na nju je aplicirana sadržajno bogata kompozicija koju čini šest medaljona koji okružuju središnji medaljon većih dimenzija, s kraljevskom krunom i središnjim crvenim poljem. (Usporedbom s drugim odličjima iz zbirke može se zaključiti da su na medaljonima bile tanke pozlačene pločice s likom Franje Josipa u profilu.) Središnji medaljon okružuje vijenac te gornji dio cijevi i kundak dviju pušaka koje se fiktivno ukrštaju iza medaljona. Vijenac sadrži tragove zelene boje i na donjem dijelu spojen je s vrpcom crvene boje. Na donji dio zvijezde karikom je spojen završetak zlatne boje.

Lenta širine 30 mm jest plavo-žute boje i završava s resicama zlatne boje.

3. Streljačko odličje Janka pl. Burgstallera (Osijek)

Natjecanje: I Hrvatsko – slavonsko zemaljsko strijeljanje

Vrijeme održavanja: 7.-11. rujna 1905.

Mjesto održavanja: Osijek.

Materijal: lim (odličje), rips (lenta).

Inv. br.: MGZ 47805.

Opis: Odličje se sastoji od tri dijela, povezana karikom, i lente. Gornjim dijelom veličine 54 x 44 mm dominira fotografija grofa Teodora Pejačevića koja se nalazi na kružnom segmentu srebrne boje bogato razvedenih vanjskih površina.

Donji je dio u obliku zvijezda, promjera 77 mm, srebrne boje, na kojoj je medaljon zlatne boje s likom Franje Josipa i krunom na gornjem dijelu. Na zvijezdu je kopčom pričvršćena ploča zlatne boje, koja u gornjem dijelu ima metu, ukrštene dvije puške i vegetabilni uzorak. Na ploči se nalazi natpis „I HRV.-SLAV. ZEMALJSKO STRIJELJANJE U OSIEKU 7.-11. RUJNA 1905.“

Odličje se nalazi na lenti širine 30 mm, crvene, bijele i plave boje.

4. Streljački znak Janka pl. Burstallera (Beč)

Natjecanje: Kaiser-Jubiläums und VI. Österreichisches Bundesschiessen

Vrijeme održavanja: 1908.

Mjesto održavanja: Beč.

Materijal: lim (znak), konac širega promjera (vrpca)

Inv. br.: MGZ 47816.

Opis: Znak je srebrne boje, veličine 60 x 50 mm. U središnjem dijelu na pravokutnoj plohi nalazi se u reljefu glava Franje Josipa u profilu. S obiju strana te plohe u ovalima je grb s dvoglavim orlom, s godinom 1848. na lijevoj i 1908. na desnoj strani. Lijevi i desni vanjski rub sastavljen je od vijenca, koji mjestimično izbija i između ovala. Na gornjem dijelu znaka kraljevska je kruna, a u donjem se dijelu nalazi natpis „KAISER-JUBILÄUMS UND VI. ÖSTERREICHISCHES BUNDESSCHIESSEN WIEN 1908.“. Znak okružuje segment načinjen od konca, šireg promjera, od kojega su načinjene i dvije tanke vrpce koje su provučene kroz utore na znaku i završavaju resicama. Konac je žuto-crne boje.

Slika 3. Streljačko odličje Janka Burgstallera (Osijek)

5. Streljački znak Janka pl. Burgstallera (Salzburg)

Natjecanje: I. Salzburger-Landes-Schiessen.

Vrijeme održavanja: 24.-29. svibnja 1911.

Mjesto održavanja: Salzburg.

Materijal: metal (znak), konac, širega promjera (vrpca)

Inv. br.: MGZ 47795.

Opis: Znak je veličine 50 x 45 mm. Dominantni motiv prikaz je Salzburga, kojega okružuje prstenasti dio. Unutar gornje polovice prstena nalazi se natpis „I. SALZBURGER –LANDES-SCHIESSEN“, a u donjoj je polovici natpis „24.-29.MAY 1911.“. Unutar središnjega dijela donje polovice znaka nalazi se salzburški grb, ispod kojega je meta uz koju se nalazi vegetabilni motiv s obje strane. Vrpca je spojena sa znakom s jedne strane kopčom koja se nalazi uz donju polovicu desne strane znaka, a s lijeve je strane kroz prstenasti dio napravljen utor kroz koji je provučena vrpca. Vitičasti razvedeni elementi nalaze se uz vanjski rub gornje polovice znaka. Isti ukrasi prekidaju kontinuitet prstenastoga dijela s lijeve i desne strane. Crveno-bijela vrpca završava resicama.

6. Vrpca sa streljačkog natjecanja (St. Pölten)

Natjecanje: Kaiserhuldigungs Festschiessen.

Vrijeme održavanja: 19.-26. 6. 1910.

Mjesto održavanja: St Pölten (Donja Austrija).

Materijal: rips.

Inv. br.: MGZ 47821.

Opis: Zeleno-bijela vrpca, širine 40 mm, s kopčom na gornjem dijelu. Na donjem dijelu vrpce aplicirane su resice zlatne boje. Meta, s dvije ukrštene puške, nalazi se u gornjem dijelu vrpce. Ispod toga teče natpis na njemačkom „U čast cara / streljačko društvo Donje Austrije / pod protektoratom / njegova veličanstva carskog i kraljevskog / nadvojvode Rainera / u Sv. Pöltenu od 19. – 26. lipnja 1910.“

7. Streljačka značka Janka pl. Burgstallera (Celje)

Natjecanje: 100jahr. Erzherzog Johann Gedenk-, Fest- und Freischiessen.

Vrijeme održavanja: 12.-19. 5. 1912.

Mjesto održavanja: Celje.

Materijal: lim.

Inv. br.: MGZ 47822/1.

Opis: Značka je veličine 40 x 32 mm, četvrtastog oblika, s razvedenom donjom stranicom i vegetabilnim vijencem koji obrubljuje gornji dio te lijevi i desni rub gornje polovice značke. Grb celjskoga područja nalazi se u gornjem dijelu. Na desnoj strani značke nalazi se prikaz strijelca s puškom na ramenu na planinskom području. Na lijevoj je strani natpis „ERZHERZOG JOHANN GEDENK-SCHIESSEN CILLI 12.-19. MAI 1912.“.

Slika 4. Streljački znak
Janka pl. Burgstallera (Beč)

Slika 5. Streljački znak
Janka pl. Burgstallera (Salzburg)

Slika 6. Vrpca sa streljačkog natjecanja (St. Pölten)

8. Streljačka značka Janka pl. Burgstallera (Celje)

Natjecanje: 100jahr. Erzherzog Johann Gedenk-, Fest- und Freischiessen.

Vrijeme održavanja: 12.-19. 5. 1912.

Mjesto održavanja: Celje.

Materijal: lim.

Inv. br.: MGZ 47822/2.

Opis: Značka je veličine 33 x 38 mm, četvrtastog oblika, s istaknutom gornjom površinom. Značka sadrži motive mete, ukrštene dvije puške, iznad kojih su mala kruna i drugi ukrasni motivi. Vegetabilni su motivi uz donje rubove, a pri dnu je natpis „CILLI“. U gornjem, istaknutom dijelu natpis je „ARMEESCHEIBE“.

Slika 7. Streljačka značka Janka pl. Burgstallera (Celje)

Slika 8. Streljačka značka Janka pl. Burgstallera (Celje)

Izvori

1. Bilten svečanog kraljevskog strijeljanja s pravilima natjecanja. Državni arhiv u Zagrebu.
2. Dokumentacija Privatnog arhiva obitelji Zečević.
3. Glavni dnevnik primitaka i izdataka građanskog streljačkog društva 1901.-3. Državni arhiv u Zagrebu.
4. Glavni dnevnik primitaka i izdataka građanskog streljačkog društva 1900.-5. Državni arhiv u Zagrebu.
5. Indeks (adresar) članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv u Zagrebu.
6. Ledić, G. Još živi „kralj zagrebačkih strijelaca“. Narodni list, 21. 2. 1954., 5.
7. Popis članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv u Zagrebu.
8. Popis upravne strukture i podupirajućih članova građanskog streljačkog društva 1904./5. Državni arhiv u Zagrebu.

9. Pravila građanskog strieljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1882. Zbirka Zagrabiensia Gradske knjižnice u Zagrebu.
10. Pravila građanskog strieljačkog društva u Zagrebu. Zagreb, 1904. Zbirka Zagrabiensia Gradske knjižnice u Zagrebu.
11. Pristupnica za proslavu 125.-godišnjice jubilarnog kraljevskog strijeljanja od 18. do 20. kolovoza 1912. Državni arhiv u Zagrebu.
12. Rezultatska lista Janka Burgstallera sa streljačkog natjecanja održanog u Celju od 12. do 19. svibnja 1912. Zbirka arhivalija Muzeja grada Zagreba. Inv. br. MGZ 48019.
13. Spomen-knjiga Građanske streljane u Zagrebu 1869. – 1912. Zbirka arhivalija Muzeja grada Zagreba. Inv. br. MGZ 3966.
14. Streljački kralj 1912. Novosti, 22. 8. 1912., 3.

Literatura

Kampuš, Ivan. Karaman, Igor. Tisućljetni Zagreb, Zagreb, 1994.

**** više autora. 220. godina streljaštva u Zagrebu - Slike iz streljačke prošlosti, Zagreb, 2006.*

Autor fotografija: Miljenko Gregl.

SUMMARY

COLLECTION OF MEDALS, BADGES AND PINS FOR MARKSMANSHIP FROM THE COLLECTION OF JANKO PL. BURGSTALLER IN THE HOLDINGS OF THE ZAGREB CITY MUSEUM

The article describes sports medals, badges and pins from a field that has so far been unknown in Croatian literature. They are medals, badges and pins for marksmanship, mostly from the beginning of the twentieth century, which are part of the Collection of Janko pl. Burgstaller in the holdings of the Zagreb City Museum.

The collection contains more than 400 pieces and is part of the donation of Janko pl. Burgstaller, who was an outstanding marksman in the Zagreb Shooting Society at the end of the nineteenth and beginning of the twentieth century. He won the title of the king of Zagreb marksmen in 1904, participated at competitions in Požega and Osijek, and was also successful at international competitions in Baden, Vienna, Frankfurt, Munich, Celje and elsewhere.

Thanks to his donation these items have been kept in the Zagreb City Museum for more than fifty years and so they have been preserved. Today part of the Collection is shown in the original wooden cabinet in which Burgstaller kept his medals, which is part of the permanent exhibition of the Zagreb City Museum.

The introduction of the article gives a survey of the foundation of the Shooting Society, the oldest civilian society in Zagreb. After that there is an outline of the Society's

work at the time when most of these medals were created and won, from the end of the nineteenth century to the Society's temporary banning in 1917. There is also a text about Janko pl. Burgstaller, about the collection of medals, badges and pins as a whole, and a more detailed presentation of some of the pieces from the collection. Most of the pieces do not show which competition they were awarded in. The documents from the Zagreb Shooting Society in that period are only partly preserved, and there are no records about the medals. Therefore only a small number of the items can be connected with the actual competitions in which they were won.